HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לאתויי קטן פורח. אימא מדקדקין בו אם בא לכלל סימן או לאו. ומה הן סימנים י"ג סימנים ויש אומרים ט"ו: **טלית.** גמ' (ג) : **מקיפין.** מקן אלו מקטנותו: **בונין.** לעצמן. ואית דגרסי מקטפיה וקטף הוא שרף המילן כלומר מעשה שהוא מוטעו ויוצא ממוך השרף ניכר אם יהיה טוב: **ואיתו סנבי.** רבי זירא שהיה קובל (ד) ומתמרט על שלא שמל על השאה סבר לימלי רובא דמיכער שפיר בעינן לאיכול דגן ואי בעי מיניה שאה לא היה מתיר: **יגאי מלכא.** ממלכי בית חשמונאי היה והכא מכמי ישראל הוא: **ושלש שאכלו.** ברכת המזון: **ורומממך.** שיפיה לקרא שבקדך כי תחבקנה: **ירבי אחריך.** ולא נהניתי אומר נגרך שאכל יגאי ומחיריו משלו בחמיה: **שמעון בן שטח דעבד.** שביקך להוליאים ידי חובתם בשביל כוס אחד שאמה: **נגרמיה הוא דעבד.** אין אדם מוכה לו: **עד שיאכל כזית דגן.** ומכי אכל כזית דגן מיהא מפיק אף על גב דכזית דגן שיעורא דרבנן הוא כדאמר פרק מי שמתו (לעיל דף כ:) מיהו כיון דמיקייב מדרבנן מחוייב בדבר קיבון בית ומוציא רבים ידי חובתן. וא"ת בקטן שהגיע לחינוך הא לא אמר הכי [ה]הוא אפי' מדרבנן לא מיקייב לא אכל אכלו ושבעו לא מפיק ואי אפשר להעמידה בהא יגאי ומחיריו אכלו ושבעו ואפקינהו שמעון בן שטח ואע"ג דלגרמיה הוא דעבד טעמא משום דלא אכל כזית דגן הא אכל כזית דגן הכי נמי: ובשבת

ולית הלכתא כבכ"ה הני שמעתתא אלא כי הא קטן היודע. משמע דקטני שמי מרבי יוחנן ולא נהירא שהרי אין דרך הגמרא שסותר דברי תלמידים והבריימא שהביא רחיה לדברי ר' יוחנן בלא טעם וי"ל דקטן פורח כלומר קטן ניכר אם יהיה טוב: **ואיתו סנבי.** משמע עליו היינו דוקא היודע למי מברכין ותרוייהו בעינן ולפירושין ז"ל לא בעי מייתי עובדא לחני ורבא לענין מזמוני עלייהו אלא לפרש מהו קטן היודע למי מברכין למסקנת אם פורסים זה לשם כן מהו רבותייהו אם פורסים זה יודעים למי מברכין ואי אפשר לומר כן דהא אמרינן בפרשת וירא יעקב כי יש שבר במצרים דקשיא הא אדאית בגמ' דיהן כי אפשר שתכף זה המעשה וזה הכעס שנפל בלבו של יגאי המלך על ר' שמעון בן שטח אירע זה המעשה הנזכר וזהו שנאמר בו נזדקף בו מינות ויהרגו כל חכמי ישראל וכשראה שמעון בן שטח חשש שמא יתאנה עליו וינענשנו על אותו המעשה שהיה והלך ונתחבא עד שקבלה אחותו עליו אמונת שלום מן המלך ואחר כן יצא מהמחבא ונכנס אצלו וזה ששלח לו מן הנזירין הב פלגא מדידך ואנא יהיב פלגא מדידי אמת היו דבריו כי כמו שעיין בנדרים וחקרם יפה עד שנחברר לו שאינן קיימין והורה להן שפטורין הם מלהביא קרבן עליהם

תחבקנה אמר לה קא חזית דלא מקבל מרות יהבו ליה כסא לברוכי אמר היכי אבריך ברוך שאכל יגאי וחבירו משלו שתייה להההוא כסא יהבו ליה כסא אחרינא ובריך א"ר אבא בריה דרבי חייא בר אבא (א"ר יוחנן) שמעון בן שטח דעבד לגרמיה הוא דעבד דהכי אמר ר' חייא בר אבא אר"י לעולם אינו מוציא את הרבים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן מיתיבי רשב"ג אומר עלה והסיב עמהם אפילו לא טבל אלא בציר ולא אכל עמהם אלא גרוגרת אחת מצטרף אצטרופי מצטרף אבל להוציא את הרבים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן איתמר נמי אמר רב חנא בר יהודה משמיה דרבא אפי' לא טבל

רבינו חננאל

דאמר רב נחמן קטן היודע למי מברכין מזמנין עליו. כגון שנכנס לכלל שלש עשרה שנה ולא הביא שתי שערות, שהוא חשוב כקטן אע"פ שהוא גדול, אם יודע למי מברכין והוא בן י"ג שנה מזמנין עליו, פחות מכאן לא. דבעינן תרוייהו יודע למי מברכים ושיהא פורח תחלת גידול שערות. ודוקא לזימון אבל בתפלה לא איירי. **ושלש שאכלו** רובא דמיכער מצטרפין לנברך לאלהינו **ובלבד** שיברך **מי שיאכל דגן.** [ודוקא לאצטרופי לבי עשרה אבל לבי תלתא אינו מצטרף עד שיאכל כזית דגן]. **שמעון בן שטח דעבד לגרמיה הוא דעבד.** פירוש, בירך להוציא עצמו ולא ליניאי וחבריו שהם היו צדוקין.

רב ניסים גאון

יגאי מלכא כריך ריפתא ולא הוה ליה אינש דמברך ליה אמרה ליה רבינהו השתא דקטלת לכורהו רבנן מאן מברך לך. איתא מיפרשי ומיבררא במס' קדושין בפ' האומר לחברו (דף סו) שנתגלגלה (ותעה) [הרעה] ע"י אלעזר בן פועירה וע"י יהודה בן גדידיה ויהרגו כל חכמי ישראל והיה העולם משתומם עד שבא שמעון בן שטח והחזיר את התורה לישונה ובמס' סוטה בפ' עגלה ערופה (ד' מז) אמרי כד קטל יגאי מלכא לרבנן אטמינהו אחתיי לשמעון בן שטח ואיתא נמי בפ' כל ישראל יש להם חלק (דף קז) ובתלמוד א"י דהאי פירקא אמרי' ש' נזירים עלו בימי שמעון בן שטח ק"ג מהן מצאו להן פתח שלח שמעון בן שטח לגבי יגאי מלכא אמר ליה אית הכא שלש מאות נזירין ואינון בעיין תשע מאה קורבנין הב לי פלגא מן דידך ואנא יהיב פלגא מן דידי שלח ליה ת"ג אזל לישנא בישא ואמר ליה דלא יהב ליה מן דיליה כלום שמע יגאי מלכא וכעס דחיל שמעון בן שטח ועזק בתר יומין סלקון בני נשי דרבנין מן מלכותיה דפרס לגבי יגאי מלכא מדאכלין אמרין נהירין אנן דהוה הכא [חד גבר סב וכו'] ועיקרה דמילתא בבראשית דר' הושעיא בפרשת וירא יעקב כי יש שבר במצרים דקשיא הא אדאית בגמ' דיהן כי אפשר שתכף זה המעשה וזה הכעס שנפל בלבו של יגאי המלך על ר' שמעון בן שטח אירע זה המעשה הנזכר וזהו שנאמר בו נזדקף בו מינות ויהרגו כל חכמי ישראל וכשראה שמעון בן שטח חשש שמא יתאנה עליו וינענשנו על אותו המעשה שהיה והלך ונתחבא עד שקבלה אחותו עליו אמונת שלום מן המלך ואחר כן יצא מהמחבא ונכנס אצלו וזה ששלח לו מן הנזירין הב פלגא מדידך ואנא יהיב פלגא מדידי אמת היו דבריו כי כמו שעיין בנדרים וחקרם יפה עד שנחברר לו שאינן קיימין והורה להן שפטורין הם מלהביא קרבן עליהם

תורה אור השלם

1. סַלְסְלֶהָ וּתְרוֹמְמֶךָּ תְּכַבְּדֶךָּ כִּי תְחַבְּקֶנָּה:
משלי ד ח

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא שנא שאה (ודפ"ו) מז"מ וכ"ג רש"י גורס ורי:
(ב) שם כזית דגן וכדתניא רשב"ג אומר עלה והיסב:
(ג) רש"י ד"ה עלגה גב הסי"ד ותפ"ב מ"ב בוצרין דלעת מקציע וכו' מקטנותו וראית דגרסי: (ד) ד"ה ואיתו וכו' שהיה קובל. כ"ג גרסה שהיה גורס בגמרא שאה ורי לא קאמינא לי שהיה מילר על שלא שמל אותו וכ"ל להדיא בפ"ב פ' כ"ש:
(ה) תוס' ד"ה ולית וכו' לכלומר קטן פורח דמזמנין:
(ו) בא"ד אמר ר' יוסי כמה זמנין אכלית:

גליון הש"ס

גמ' אביי ורבא בר'. בפנ"ג הגר' ורבא בר רב חנן: רש"י ד"ה עד שיאכל בר' ההוא אפי' מדרבנן בר'. וק"ל הא אמרי' שם דשם בשאר פירקא שהיה גורס בגמרא שאה ורי לא קאמינא לי שהיה מילר על שלא שמל אותו וכ"ל להדיא בפ"ב פ' כ"ש:
(ה) תוס' ד"ה ולית וכו' לכלומר קטן פורח דמזמנין:
(ו) בא"ד אמר ר' יוסי כמה זמנין אכלית:

מוסף תוספות

א. בתוס' רי"ש כתב כך, כמה זימנין אכלית עם תחליפא אבא ור' אבינא בר סיסי חביבי.

מוסף רש"י

בוצין. קלח קטנה, כלומר כשהיא קטנה ניכרת שם נגללת לשבת (דפו"י). **רובא דמיכער.** רוב הגדלה לעניים (ע"ז לז:). **אמר לה.** למלכתא, **קא חזית דלא מקבל מרות.** שאין מכירין רבנן שום עוסה שאדם עושה להם (דפו"י וע"י). **לגרמיה הוא דעבד.** יחיד הוא בדבר ואין הלכה כמותו (שבת לח:).

כדמפרש באותו המעשה ק"ג מצאו להם פתח היה לו לומר פלגא מדידי כלומר מתורתו והוראתו וזהו צד התירוץ שלו וכבר שאלו המלך בשביל הדבר הזה והחזיר לו תשובה בזה הענין כדאמרינן (שם) אתא עאל יתיב בין מלכא למלכתא אמר ליה אפשר בי אמר ליה לא אפשית בך את מן ממונך ואנא מן אורייתי דכתיב (קהלת ז) כי בצל החכמה בצל הכסף: